

szczęścia orla bielika czy najmniejszą krajową czaplę - bączka.

Żółw błotny i najmniejsza roślina kwiatowa świata

Cennymi siedliskami w dolinie są starorzecza, a także powstałe w efekcie ludzkiej działalności torfianki. W okolicach wsi Tulniki, Siemień, Żminne i Stoczek stwierdzono występowanie żółwia błotnego. Na 7 stanowiskach w torfiankach wykryto populacje strzebli błotnej (około 10% populacji krajowej), licznie występują też różanka i piskorz.

Dolina Tyśmienicy to również bogata szata roślinna i cenne gatunki roślin. Stwierdzono stanowiska chronionych i rzadkich gatunków roślin, np. lilie wodne grzybień białe i grązel żółty, najmniejszą roślinę kwiatową świata - wolfię bezkorzeniową, drapieżną rosiczkę, goryczkę wąskolistną.

Konieczna gospodarka ekstensywna

Zachowaniu i utrzymaniu siedlisk cennych gatunków fauny i flory na terenie Doliny Tyśmienicy sprzyja ekstensywna hodowla ryb w stawach oraz tradycyjna ekstensywna gospodarka łąkarska. Jednym z najważniejszych zagrożeń lokalnej fauny i jej siedlisk jest zaprzestanie użytkowania części użytków zielonych.

Dopłaty w ramach programu rolnośrodowiskowego i rolnośrodowiskowo-klimatycznego zachęcają rolników do prowadzenia gospodarki sprzyjającej utrzymaniu cennych siedlisk i zagrożonych gatunków ptaków. Celem tych programów jest poprawa warunków bytowania zagrożonych gatunków ptaków poprzez dostosowanie użytkowania do wymogów gatunków ptaków gniazdujących na łąkach i pastwiskach oraz utrzymanie bądź przywrócenie właściwego stanu cennych siedlisk przyrodniczych poprzez stosowanie tradycyjnych i ekstensywnych sposobów użytkowania.

Ewa Suwińska

Chroń torfowiska alkaliczne!

Torfowiska alkaliczne, w tym młaki, zwane również mechowiskami, to jedne z najcenniejszych siedlisk przyrodniczych naszego kraju. Charakteryzują się występowaniem wielu rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, w tym storczykowatych. Większość z nich, dla zachowania swoich walorów, wymaga ekstensywnego użytkowania kośnego lub regularnego usuwania nalotów drzew i krzewów.

W przeszłości większość siedlisk była użytkowana ekstensywnie, a pokos wykorzystywany był zazwyczaj jako ściółka dla zwierząt hodowlanych. Pozwoliło to zachować cenne siedlisko we właściwym stanie. Obecnie, z uwagi na znikomą przydatność gospodarczą, generalnie siedlisko to pozostaje poza sferą zainteresowań rolników i z tego względu ulega degradacji.

Często rolnicy nie zdają sobie sprawy, jak cenne siedlisko przyrodnicze (a takim jest torfowisko alkaliczne) znajduje się na ich gruntach, traktując je jako podmokłą łąkę czy niepotrzebne bagno, które należy osuszyć i zagospodarować. Tym sposobem część torfowisk ulega bezpowrotnie zniszczeniu. Tymczasem tak niewiele potrzeba - odrobina

dobrej woli i niewielki nakład pracy - by zachować to cenne siedlisko dla kolejnych pokoleń!

Projekt Klubu Przyrodników

Torfowiska alkaliczne, z uwagi na swój unikatowy charakter, cieszą się szczególnym zainteresowaniem Klubu Przyrodników, organizacji pozarządowej zajmującej się od ponad 30 lat ochroną przyrody, a szczególnie ochroną torfowisk alkalicznych, przejściowych, bałtyckich, jak również muraw kserotermicznych. W związku z powyższym Klub Przyrodników od lat pozyskuje środki z różnych funduszy na wykonanie działań ochronnych w obrębie cennych siedlisk przyrodniczych, nierzadko sam finansuje takie działania.

Klub Przyrodników od września 2014 roku, wspólnie z Gorczańskim

Torfowiska nie są powszechnym elementem krajobrazu rolniczego

Parkiem Narodowym, realizuje projekt pn. „**Ochrona torfowisk alkalicznych (7230) południowej Polski**”, który uzyskał finansowanie z funduszu Life+, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

Projekt zakłada właśnie zahamowanie procesu degradacji oraz poprawę lub zachowanie właściwego stanu torfowisk alkalicznych Polski południowej w 24 obszarach Natura 2000, jako siedliska występowania wielu rzadkich, chronionych i skrajnie zagrożonych gatunków roślin, w tym szczególnie gatunków z załącznika II dyrektywy siedliskowej. Wśród wybranych obszarów znalazło się 97 najcenniejszych i najlepiej zachowanych torfowisk alkalicznych kraju, łącznie na terenie 8 województw: małopolskiego, śląskiego, podkarpackiego, lubelskiego, dolnośląskiego, łódzkiego, mazowieckiego i świętokrzyskiego.

Na terenie województwa lubelskiego projekt jest realizowany w następujących obszarach Natura 2000: Dolina Sieniochy PLH060025, Dolina Górnej Siniochy PLH060086, Łąki nad Szyszłą PLH060042, Uroczyska Roztocza Wschodniego PLH060093.

Co obejmuje projekt

Projekt obejmuje głównie takie działania, jak:

- poprawę warunków wodnych oraz zapobieganie erozji młak i torfowisk,
- usuwanie nalotów (samosiewów) drzew i krzewów,
- jednorazowe, przygotowawcze koszenie (w miejscach nie użytkowanych od wielu lat); jednorazowe, gdyż dalszych koszeń fundusz Life nie finansuje, słusznie zakładając, że do tego celu został stworzony program rolnośrodowiskowo-klimatyczny,
- cykl spotkań i warsztatów edukacyjno-informacyjnych dla właścicieli pt. „Dlaczego i jak użytkować siedlisko oraz w jaki sposób uzyskać dopłaty”,

Torfowisko w centralnej Polsce tuż po wykonaniu działań ochronnych

- sporządzenie dokumentacji przyrodniczych i przekazanie ich właścicielom na potrzeby realizacji w przyszłości programu rolnośrodowiskowo-klimatycznego.

Oferujemy wykonanie działań ochronnych

Wszystkie wymienione działania mają służyć zachęceniu właścicieli torfowisk alkalicznych, głównie rolników, do przywrócenia ekstensywnego użytkowania tego siedliska, np. w ramach programu rolnośrodowiskowo-klimatycznego. W ramach projektu oferujemy właścicielom wykonanie działań ochronnych, jak usuwanie nalotów drzew i krzewów oraz pierwsze, jednorazowe, przygotowawcze koszenie, które wymaga zwiększonych nakładów sił i środków finansowych po latach nieużytkowania.

Kolejnym krokiem jest opracowanie dokumentacji przyrodniczej, która pozwoli właścicielowi podjąć zobowiązanie rolnośrodowiskowo-klimatyczne w wariantcie 4.6 Torfowiska, jeżeli tylko wyrazi taką chęć. Mamy nadzieję, że wykonanie takich zabiegów ochronnych ze środków projektu i przygotowanie działki do ekstensywnego użytkowania, zachęci właścicieli do ponownego użytkowania tych cennych, a zapomnianych obszarów.

Zachęcamy do współpracy

Z właścicielami gruntów położonych na obszarach Natura 2000 Dolina Sieniochy PLH060025, Dolina Górnej Siniochy PLH060086, Łąki nad Szyszłą PLH060042, Uroczyska Roztocza Wschodniego PLH060093, gdzie znajduje się siedlisko - torfowisko alkaliczne, pracownicy Klubu Przyrodników będą kontaktować się bezpośrednio w celu uzyskania zgody właściciela na wykonanie działań zaplanowanych w projekcie. Tych z Państwa, którzy wiedzą o występowaniu tego siedliska na swoich gruntach w wymienionych obszarach Natura 2000, zachęcamy do kontaktu i współpracy z nami!

Mamy nadzieję, że pomogą nam Państwo chronić to cenne siedlisko przyrodnicze, którego zachowanie we właściwym stanie zależy właśnie od Państwa, tak by przyszłe pokolenia mogły również podziwiać unikatowe gatunki roślin, występujące na tych obszarach.

Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej Projektu: <http://alkfens.kp.org.pl/>

Klub Przyrodników
ul. 1 Maja 22, 66-200 Świebodzin
tel. 68-38-282-36, e-mail: kp@kp.org.pl,
alkfens.kp@gmail.com

Projekt i zakupy finansowane ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz unijnego instrumentu finansowania LIFE+